

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 10.10.2007
COM(2007) 591 окончателен

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**Повторно оценяване на регулаторната социална рамка за повече и по-добри
работни места в областта на мореплаването в ЕС**

**(първа фаза на консултиране на социалните партньори на общностно ниво,
предвидено в член 138, параграф 2 от Договора)**

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

Повторно оценяване на регулаторната социална рамка за повече и по-добри работни места в областта на мореплаването в ЕС

**(първа фаза на консултиране на социалните партньори на общностно ниво,
предвидено в член 138, параграф 2 от Договора)**

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Зелената книга „Към бъдеща морска политика на Съюза“¹ повдигна въпроса за изключване на морските сектори от части от европейското трудово и социално законодателство и от неговата преоценка при тясно сътрудничество със социалните партньори.

В контекста на други действия, насочени към укрепване на социалното измерение на морска Европа², и към насърчаване на конкурентоспособността на морския сектор на ЕС, при отчитане на нуждите на заинтересованите страни, и по-специално на Европейския парламент и Европейския икономически и социален комитет, Комисията желае да проучи дали настоящото общностно законодателство гарантира подходящи равнища на защита на работниците в областта на мореплаването и дали подобряването на тези равнища ще направи морския сектор на ЕС по-привлекателен за търсещите работа лица³, без да се подкопава неговата конкурентоспособност.

Настоящото съобщение преразглежда релевантното законодателство, за да се идентифицират изключения или отклонения, засягащи работниците в морските професии, и трудностите във връзка с тълкуването на това законодателство. То цели да определи, на фона на вече обширната уредба от международни конвенции и стандарти, в каква степен биха били необходими действия, за да

¹ COM(2006) 275 от 7.6.2006 г.

² Например, в рамките на морската политика ще бъде прието съобщение относно пристанищната политика, в което ще има глава за работните условия и за социалния диалог в пристанищата.

³ Европейският парламент в Резолюция от 11.7.2007 г. (2007/2023(INI)), "иска всички работници да имат достъп до еднакво равнище на защита и определени групи да не бъдат изключени по подразбиране от най-широкото възможно равнище на защита, какъвто понастоящем често е случаят с работещите в областта на мореплаването, работниците на водоплавателните съдове и отдалечените от брега работници". Европейският икономически и социален комитет "отбелязва изключването на рибарите и работещите в морския сектор от европейското социално законодателство във връзка с известен брой въпроси (напр. Директивата относно колективните уволнения, относно прехвърлянето на предприятия, относно информиране/консултиране и за командироването на работници в рамката на предоставянето на услуги). Независимо от съображенията зад тези изключения, от значение е да се прекрати тази дискриминация в подходящите случаи. Той, следователно, отправя покана до Комисията да прецени тези изключения при тясно сътрудничество със социалните партньори." (параграф 1.7 от TEN/255 CESE 609/2007, 3 април 2007 г.).

се подобри правната защита на морските професии в ЕС. На последно място, то започва допитване до социалните партньори в контекста на член 138, параграф 2 от Договора относно възможните насоки за общностно действие.

Фокусът на регулаторната рамка неизбежно стеснява обхвата на анализ до професиите, които с по-ниски нива на защита в съответствие с правото на ЕС, и/или където са забелязани основни проблеми, т.е. до работниците в сектора на морското корабоплаване и риболова.

Икономическото и социалното значение на разглеждания въпрос е много съществено. През 2005 г. общият брой на моряците от 27-те държави от ЕС се изчислява на 204 400⁴, а броят на рибарите в 25-те държави от ЕС е бил около 190 000–195 000. Известен брой мнения, изказани в хода на допитването, потвърждават недостига на квалифициран персонал за попълване на екипажите на европейските плавателни съдове.

2. МЕЖДУНАРОДНА РАМКА

По-голяма част от морските сектори действат във силно глобализиран контекст. Нарастващата икономическа глобализация и интернационализацията на работната сила, в съчетание с понякога недостатъчното прилагане на законите, подриват ефективността на действащите международни стандарти и засягат морската безопасност на глобално равнище, като по този начин допринасят за сериозно нарастване на различията в условията на живот и на труд на работниците в морския сектор. На глобални форуми ЕС твърдо подкрепя усилията за укрепване на международния регулаторен режим. Това доведе до успешното приемане на *Конвенцията за морски труд на МОТ*⁵ от 2006 г. и на *Конвенцията за работа в риболова на МОТ* от 2007 г.⁶

Новите международни стандарти, въведени от тези конвенции, са от значение за осъвременяване и допълване на вътрешните и външните политики на ЕС, включително и на социалните стандарти, тъй като те консолидират и актуализират действащото международно право в много широк спектър от области, като предоставят цялостен набор от правила за спазването и прилагането на законите.

⁴ Bimco/ISF Manpower Studies 1995-2005.

⁵ Конвенцията за морския труд от 2006 г. цели да се превърне в „четвъртия стълб“ на международния регулаторен режим за качествено корабоплаване, допълваща ключовите конвенции на Международната морска организация (ММО). Тя „консолидира“ и актуализира действащото международно право (68 инструмента), с изключение на наскоро приетата конвенция относно документа за самоличност на моряците (№ 185) и конвенцията за пенсиите на моряците (№ 71).

⁶ Тази конвенция ревизира четири съществуващи конвенции и ги допълва с други разпоредби, например относно здравето и безопасността на работното място, относно спазването и прилагането на предписанията на конвенцията, и предвижда валиден документ за съответствие, както и контрол от страна на държавата, под чийто флаг плава съдът, както и от страна на пристанищните власти.

Прилагането на разпоредбите на *Конвенцията за морски труд на МОТ от 2006 г.*, относно спазването и прилагането е от решаващо значение за създаването на еднакви условия в глобален мащаб в областта на морския транспорт. Също така трябва да се отбележи, че третият пакет за морска безопасност преразглежда някои правила за държавния контрол в пристанищата, за да се засили този контрол по отношение на стандартите на труд, включително третирането на жалби, формулирани от екипажа⁷.

На 7 юли 2007 г. Съветът прие решение, разрешаващо на държавите-членки, за предпочитане преди 31 декември 2010 г.⁸, да ратифицират *Конвенцията за морски труд на МОТ от 2006 г.* в интерес на Европейската общност.

Комисията също така планира да представи предложение за решение на Съвета, разрешаващо и насърчаващо навременна ратификация от държавите-членки на ЕС на *Конвенцията за труд в риболова МОТ⁹ от 2007 г.*

През последните години МОТ и ММО също така предприемат инициативи за подобряване на стандартите за сигурност. През 2003 г. МОТ прие Конвенция № 185 за осъвременяване на документа за самоличност на моряците (моряшки паспорт – Конвенция № 108) за улесняване на отпуски на брега и транзит на моряци. Съветът оправомощи държавите-членки на ЕС да я ратифицират¹⁰, а Комисията също така ги насърчи да я ратифицират и прилагат.

Партньорските риболовни споразумения на ЕС (ПРС) с развиващите се държави чрез включването на социални клаузи също насърчават достойните условия на труд и на живот.

3. ЗАКОНОДАТЕЛСТВО НА ЕС ОТНОСНО УСЛОВИЯТА НА ТРУД И ИНФОРМИРАНЕ И КОНСУЛТАЦИИ

Съществуват четири ситуации по отношение на обхващането на моряци и/или рибари от законодателството на ЕС, третиращо условията на труд и информирането и консултирането на работниците (оттук нататък "ИК"):

- **Неизключване** (т.е. липса на конкретни разпоредби или дерогации) - в директиви относно срочния труд, труда на непълен работен ден, здравето и безопасността на работниците на срочни или на временни агентски трудови договори, в информации за условията на трудовия договор или трудовото отношение, както и в информации за участието на работници в дружества и кооперации в Европа.

⁷ COM(2005) 588 от 23.11.2005 г.

⁸ ОВ L 161, 22.6.2007 г.

⁹ Двете конвенции на МОТ от 2006 г. и от 2007 г. засягат изключителни компетенции на ЕО.

¹⁰ Решение на Съвета от 14 април 2005 г., (ОВ L 136, 30.5.2005 г., стр.1). Новият кодекс за общностната граница от 15 март 2006 г. съдържа позоваване на тази конвенция.

- Конкретно законодателство или общи инструменти, които съдържат конкретни разпоредби. В директивата относно организацията на работното време (независимо че основната директива¹¹ изключва моряците от своя обхват на приложение, тя също така предвижда конкретна уредба относно рибарите) или директивата относно работата на млади хора¹² (с диференцирани конкретни възможности за дерогация относно сектора).
- Възможността държавите-членки да въведат изключения в тяхното национално законодателство за транспониране на директивите. В директивата за Европейски работнически съвет, директивата относно ИК и директивата относно защитата на работниците и служителите в случай на несъстоятелност).
- Изключване от обхвата на прилагане. В директивата относно колективните уволнения, прехвърляне на предприятия и командироване на работници.

Директивите, които попадат в обхвата на последните две ситуации, изискват по-подробен анализ.

а) Директива на Съвета 2002/74/ЕО¹³ Закрила на работниците и служителите в случай на неплатежеспособност на техния работодател.

Член 1, параграф 2 позволява на държавите-членки да изключат искове от определени категории работници и служители от нейния обхват, доколкото съществуват други форми на гаранции, които предоставят адекватна защита за работниците и служителите в случай на несъстоятелност на техните работодатели. Независимо че тази разпоредба не прави изрично препращане към моряшките професии, държавите-членки могат да използват тази възможност относно тях.

Член 1, параграф 3 позволява на държавите-членки, които вече са изключили рибарите, чието възнаграждение се изразява в дял от улова, от своето еквивалентно национално законодателство при влизането в сила на тази директива, да запазят такова изключване.

¹¹ Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 г. относно определени аспекти на организацията на работното време.

¹² Директива на Съвета 94/33/ЕО от 22 юни 1994 г. относно защитата на младите хора на работното място; при определени условия държавите-членки могат да разрешат нощен труд и да допуснат дерогации от разпоредбите относно дневната и седмичната почивка във връзка с полагането на труд от подрастващите i.a. в сектора на корабоплаването (членове 9.2 и 10.4).

¹³ Директива на Съвета 2002/74/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23.9.2002 г. за изменение на Директива на Съвета 80/987/ЕИО относно сближаването на законите на държавите-членки за защита на работниците и служителите в случай на несъстоятелност на техния работодател.

Само 6 държави-членки¹⁴ използват възможностите за изключване в съответствие с член 1, параграф 2 и/или член 1, параграф 3, буква б от директивата. Трябва отново да се прецени дали изключенията остават оправдани в случая на тези държави-членки и дали други форми на защита, предоставени в такива случаи, наистина са се доказали като равностойни.

б) Директива на Съвета 94/45/ЕО¹⁵ - Европейски работнически съвет

Тази директива наистина се прилага спрямо екипажите на риболовни съдове, които попадат в нейния общ обхват на приложение. Обаче член 1, параграф 5 посочва, че „държавите-членки могат да предвидят тази директива да не се прилага спрямо екипажи от търговската флота“.

Едно съображение за подобна дерогация¹⁶ е, че като цяло тези екипажи работят на голямо разстояние един от друг и от управлението, което изключително затруднява събирането им за заедно за консултиране.

Шест държави-членки са се възползвали от тази разпоредба¹⁷. В други две¹⁸ изключването се дължи на факта, че съществува конкретно законодателство, докато в други три държави-членки¹⁹ са налице механизми за адаптиране на прилаганото законодателство спрямо моряци.

Възможността за изключване на екипажи от търговската флота трябва да се преразгледа, тъй като (i) високо интернационализираната работна сила се нуждае от транснационални процедури за информиране и консултиране, (ii) повечето от държавите-членки не се възползват от тази възможност, (iii) разпоредбите на директивата са гъвкави (механизмите за информиране и консултиране се договарят, така че да се приспособят към характеристиките на дружеството).

При все това, трябва да се вземат предвид конкретните особености на труда на моряците. Едно от възможните решения е да се преобразува съществуващата възможност за изключване в разрешение за адаптиране на националните разпоредби към конкретното положение на екипажи от търговската флота, по-специално към членовете на екипажи за дълги плавания, както това вече правят някои от държавите-членки.

¹⁴ EL, IT, HU, MT, SK, UK.

¹⁵ Директива на Съвета 94/45/ЕО от 22.9.1994 г. за създаване на европейски работнически съвет или на процедура за информиране и консултации с работниците и служителите в предприятия с общностно измерение и групи предприятия с общностно измерение (ОВ L 254, 30.9.1994 г., стр.стр. 64).

¹⁶ Виж Работен документ 15 на работната група, която подготвя транспонирането на директива 94/45/ЕО. Обаче също така се посочва, че "изглежда уместно да не се изключват екипажите на фериботите, които покриват само по-малки разстояния". Изключването също така не се предвижда нито в предложението на Комисията COM(94) 134, нито в измененото предложение COM(94) 228.

¹⁷ CY, EE, EL, HU, IT, LV.

¹⁸ LT, MT.

¹⁹ DK, NL, UK.

в) Директива 2002/14/ЕО²⁰ информирание и консултиране

В съответствие с член 3, параграф 3, *„Държавите-членки могат да дерогират настоящата директива чрез специални разпоредби, приложими по отношение на екипажите на морските кораби за далечно плаване“*.

Съображенията, посочени от държавите-членки като обосновка на дерогацията, са сходни с тези относно Директива 94/45/ЕО: затрудненото прилагане на процедурите за информирание и консултиране на борда на кораби, опериращи твърде далеч от седалището на предприятието и фактът, че трудовите договори на моряците често са краткосрочни.

Тук обаче изключването не е безусловно, поради това, че то задължава държавите-членки да предвидят „отделни разпоредби“. По този начин това не може да стане просто под формата на липса на уредба или като се предполага различно равнище на защита. Осем от държавите-членки²¹ са се възползвали от възможността в съответствие с чл. 3, параграф 3, но само три от тях²² са въвели особени разпоредби, приложими спрямо екипажи, попадащи в обхвата на дерогацията. Комисията ще разгледа правното съответствие на такива особени разпоредби в предстоящия доклад относно прилагането на тази директива.

г) Директива на Съвета 98/59/ЕО²³ - колективни уволнения

Член 1, параграф 2, буква в) от директивата посочва, че тя не се прилага спрямо екипажите на мореплавателни съдове.

В обяснителния меморандум, приложен към предложението си за преразглеждане на Директива 75/129/ЕИО²⁴ през 1991 г., Комисията заявява, че „изискванията за информирание, консултиране и предизвестие, предвидени в тази директива, по никакъв начин не са несъвместими със специалното естество на трудовите договори или трудовите отношения на екипажите на мореплавателните съдове. Тяхното изключване от защитата, предвидена от директивата, не е оправдано, освен ако те са обхванати от други форми на гаранции, предлагащи им защита, равностойна на тази, предвидена от директивата“.

Позоваването на други форми на гаранции, осигуряващи равностойна закрила, бе оспорено в хода на разискванията в Съвета.

²⁰ Директива 2002/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2002 г. за създаване на обща рамка за информирание и консултиране с работниците и служителите в Европейската общност.

²¹ CY, DE, DK, EL, FR, MT, RO, UK.

²² DE, DK, UK.

²³ Директива на Съвета 98/59/ЕО от 20.7.1998 г. относно сближаването на законите на държавите-членки във връзка с колективните уволнения (ОВ L 225, 12.8.1998 г., стр. 16).

²⁴ COM(91) 292.

Следователно съществуват приемливи основания за преразглеждане на условията, в съответствие с които директивата урежда защитата на правата на екипажи на мореплавателните съдове²⁵.

д) Директива на Съвета 2001/23/ЕО²⁶ - прехвърляне на предприятия

Член 1, параграф 3) от директивата изключва мореплавателните съдове като цяло.

Нито първоначалното (СОМ(74) 351), нито измененото на 29 юли 1975 г. (СОМ(75) 429) предложение на Комисията споменават изрично морски плавателни съдове. Все пак, приетата на 14 февруари 1977 г. директива (Директива № 77/187/ЕИО), вече съдържа изключването, което изглежда се подкрепя от подобно изключване в директивата за колективните уволнения.

В предложението си за преразглеждане на директива № 77/187/ЕИО²⁷ от 1994 г. Комисията смята, че за морските плавателни съдове могат да не бъдат прилагани правата за информиране и консултиране, предоставени от директивата, но че основните ѝ разпоредби трябва да се прилагат и там, т.е. че работниците и служителите трябва да запазват правата си, съществуващи в момента на прехвърлянето. Тази позиция обаче не бе приета от Съвета.

На пръв поглед не изглежда, че съществува някакво конкретно съображение за запазване на това изключване. По-специално, разпоредбите на директивата за защита на правата на работниците и служителите по никакъв начин не са несъвместими със специалното естество на трудовите договори или трудовите отношения относно мореплавателните съдове. Що се отнася до правата за информиране и консултиране, подходът трябва да е в съответствие с този, който ще бъде приет за Директиви 2002/14/ЕО и 98/59/ЕО.

Струва си да се отбележи, че значителен брой държави-членки²⁸, включително някои от най-големите корабоприетатели, не са избрали да изключат морските плавателни съдове от обхвата на националните си законодателства, които транспонират директивата. Очевидно е обаче, че този проблем изисква допълнително разглеждане.

е) Директива 96/71/ЕО²⁹ - командироване на работници

Член 1, параграф 2 от Директива 96/71/ЕО предвижда: *"тази директива не се прилага спрямо предприятия от търговската флота, що се касае до моряшкия състав"*.

²⁵ Напр. ES, FR, LT, EE, CZ, SI, PL вече не се възползват от това изключение.

²⁶ Директива на Съвета 2001/23/ЕО от 12.3.2001 г. относно сближаването на законите на държавите-членки относно защитата на правата на работниците и служителите в случай на прехвърляне на предприятия, стопански дейности или части от предприятия или стопански дейности (ОВ L 82, 22.3.2001 г., стр. 16).

²⁷ СОМ(94) 300.

²⁸ AT, CZ, DE, EE, ES, HU, IT, LT, PL, PT, SE, UK.

²⁹ Директива 96/71/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16.12.1996 г. относно командироването на работници в рамките на предоставянето на услуги.

В директивата командированите работници се определят като работници, които за определен период извършват работа на територията на друга държава-членка, различна от държавата, в която те нормално работят. Строго погледнато, моряшкият състав на съдове, плаващи в открито море, не трябва да се разглежда като командирован "на територията на друга държава-членка"³⁰.

В предишен доклад относно прилагането на тази директива³¹ Комисията призна, че *"това изключване се приема за оправдано от голямото мнозинство от държави-членки, предвид на особеното естество на работата по пътуване по служба, извършвана от тази група работници, и практическите затруднения, свързани с тяхното наблюдение"*. Обаче изключването на тези предприятия от обхвата на директивата не трябва да ги освобождава от прилагането на разпоредбите на международното частно право (Конвенцията от Рим)"³².

В заключение, не би могло да се твърди, че определението за командироване, съдържащо се в Директива 96/71/ЕО, е приложимо спрямо персонала, плаващ в открито море. Доколкото действащото изключване, изглежда, отразява тази реалност, то може да се счита за обосновано.

4. ЗАКОНОДАТЕЛСТВО НА ЕС ОТНОСНО ЗДРАВЕ И БЕЗОПАСНОСТ

Законодателството на ЕС относно здраве и безопасност на работното място се прилага спрямо *"всички сектори на икономическа дейност, както публични, така и частни"*³³. Следователно, работниците в морския сектор се ползват от същите равнища на закрила, както работниците в други сектори.

Измежду 28 директиви, уреждащи тази област, само две не се прилагат спрямо морския сектор:

- Директива на Съвета 89/654/ЕИО от 30 ноември 1989 г. относно минималните изисквания за безопасност и здраве за работното място³⁴;
- Директива на Съвета 90/270/ЕИО от 29 май 1990 г. относно минималните изисквания за безопасни и здравословни условия на труд при работа с екранно оборудване³⁵.

³⁰ Прилагането на закона на знамето като цяло се базира по-скоро на понятието за националността на съда (по аналогия с националността на физическите лица), а не толкова на асимилация към територията.

³¹ SEK(2006) 439.

³² Доклад от работната група относно транспонирането на директивата относно командироване на работници

³³ Член 2, параграф 1) от Директива на Съвета 89/391/ЕИО от 12.7.1989 г. за въвеждане на мерки за насърчаване на подобряването на безопасността и здравето на работниците на работното място (ОВ L 183, 29.6.1989 г., стр. 1.).

³⁴ ОВ L 393, 30.12.1989 г., стр. 1.

³⁵ ОВ L 156, 21.6.1990 г., стр. 14.

Директива 89/654/ЕИО не се прилага спрямо транспортни средства, използвани извън предприятието и/или учреждениято, нито спрямо работни места, разположени в транспортни средства и риболовни лодки. Основанието за подобно изключване е, че тези работни места са особени и се различават от работни места в помещенията на предприятията и/или в учрежденията и поради това трябва да подлежат на отделна уредба.

Освен това, тъй като секторът на рибарството е относително предразположен към инциденти, необходим е специален инструмент за подход към особените рискове и за предпазване от тях на здравето и на безопасността на рибарите. Поради тези причини Съветът приема Директива 93/103/ЕИО за определяне на минималните изисквания за безопасност и здраве при работа на борда на риболовни съдове.

Международните споразумения и конвенции са тези, които определят изискванията за здраве и безопасност, на които морските плавателни съдове трябва да отговарят. В това отношение *Конвенцията за морски труд от 2006 г.* и *Конвенцията за работа в риболова на МОТ от 2007 г.* ще бъдат особено значими. Трябва да се подчертае обаче, че Общността предвижда ефикасни правни средства в допълнение към тези международни инструменти, където това е полезно. Задължителните международни кодекси и споразумения понякога съдържат по-строги и/или конкретни разпоредби, отколкото законодателството на ЕС относно здраве и безопасност на работното място и тяхното прилагане изрично е предвидено в някои директиви. В тези случаи изрично е заявено, че разпоредбите на релевантните директиви се прилагат без да се накърняват подобни споразумения и кодекси. В случая на Директива 1999/92/ЕО³⁶ въпросният сектор изцяло попада в обсега на подобни международни споразумения.

Така в рамките на общностната стратегия за здраве и безопасност на работното място³⁷ за периода 2007-2012 г., Комисията се е обвързала да работи за налагането на тези цели на международно равнище и да укрепва сътрудничество си с МОТ, СЗО и с други международни организации за повсеместно създаване на по-високи равнища на защита.

Две директиви се прилагат конкретно спрямо морския сектор:

- *Директива 92/29/ЕИО от 31.3.1992 г. относно минималните изисквания за безопасност и здраве за подобреното медицинско обслужване на борда на морски съдове*³⁸;

³⁶ Директива 1999/92/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 1999 година относно минималните изисквания за подобряване защитата на здравето и безопасността на работниците в потенциален риск от експлозивни атмосфери (ОВ L 23, 28.1.2000 г., стр. 57).

³⁷ Съобщение на Комисията до Европейския Парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите – Подобряване на качеството и на производителността на труда: стратегия на Общността за 2007-2012 г. за здраве и безопасност на работното място (СОМ(2007) 62, стр. 14).

³⁸ ОВ L 113, 30.4.1992 г., стр. 19.

- Директива 93/103/ЕО от 23.11.1993 г. относно минималните изисквания за безопасност и здраве на работното място на борда на риболовни съдове³⁹.

Директива 93/103/ЕО се прилага само спрямо нови риболовни съдове (договор за строителство, представен след 23.11.1995 г.) с дължина между перпендикулярите от 15 м или повече, и спрямо съществуващи риболовни съдове с дължина между перпендикулярите от 18 m или повече. През 2008 г. трябва да бъде приет доклад на Комисията относно практическото прилагане на разпоредбите на Директива 93/103/ЕО, който да предостави цялостен анализ на нейното въздействие спрямо защитата на здравето и безопасността на европейските рибари и да идентифицира потребностите от действие, което да се предприеме.

Изключването на малките съдове от директивата е оправдано на базата на сериозно икономическо въздействие, включително допълнителната административна тежест, което приемането на директивата би имало за малките съдове .

Все още обаче съществува потребност от противодействие срещу постоянно високото равнище на трудови инциденти при риболовни дейности. По-специално, добрите практики, при отчитане на особеното естество на работата на борда на малки риболовни съдове, следва да се разпространят и трябва да се предоставят практически насоки както на работодателите, така и на работниците, за да се насърчат по-безопасни работни практики.

5. СВОБОДНО ДВИЖЕНИЕ НА РАБОТНИЦИ И СЪГЛАСУВАНЕ НА СОЦИАЛНО-ОСИГУРИТЕЛНИ СХЕМИ

5.1. Свободно движение на работници

Свободното движение на работници в рамките на ЕС е една от основните свободи, гарантирани от общностното право. Според установената съдебна практика, разпоредбите на Договора за ЕО относно свободното движение на работници се прилагат също така спрямо морския транспорт. Дори ако дейностите се извършват извън територията на Общността, разпоредбите продължават да се прилагат спрямо засегнатия работник, при условие, че трудовото правоотношение може да се локализира в рамките на територията на Общността или запазва достатъчно тясна връзка с тази територия⁴⁰.

5.2. Съгласуване на социално-осигурителни схеми

Общностното законодателство относно социалното осигуряване предвижда, че работници-мигранти и членовете на техните семейства не губят своята социално-осигурителна защита при движение в рамките на Общността и гарантира зачитането на основните принципи на еднакво третиране и липса на дискриминация от страна на държавите-членки при прилагане на техните социално-осигурителни разпоредби.

³⁹ ОВ L 307, 13.12.1993 г., стр. 1.

⁴⁰ Виж напр. Дело 9/88 *Lopes da Veiga*, ECR (1989) 2989, параграф 15.

Релевантното законодателство се определя в Регламент 1408/71 и в Регламент 574/72 за неговото прилагане. Тези разпоредби предвиждат просто съгласуване на социално-осигурителните системи на държавите-членки. За моряците Регламент 1408/71 съдържа особени разпоредби относно приложимото законодателство. Всеки гражданин на ЕС, който работи на борда на съд, плаващ под знамето на държава-членка, по принцип се подчинява на законодателството на тази държава. Обаче, ако засегнатото лице работи на борда на съд, плаващ под знамето на държава-членка и получава възнаграждение за такава трудова заетост от предприятие, което е регистрирано или чието седалище на стопанска дейност е в друга държава-членка, лицето се подчинява на законодателството на последната държава, при условие, че той или тя пребивава в тази държава⁴¹.

Разпоредбите на Регламент 1408/71 също така се прилагат спрямо гражданите на трети държави, при условие че те законно пребивават на територията на държава-членка и са в положение, което във всяко отношение не е ограничено до една държава-членка (виж Регламент 859/2003).

Тези общностни разпоредби обаче могат да гарантират само твърде частична защита на правата на моряците, тъй като: (i) те се прилагат само спрямо социално-осигурителните програми на държави в рамките на ЕС и ЕИП плюс Швейцария и (ii) гражданите на трета държава, които работят на съд, който плава под флага на държава-членка, но които не са законно пребиваващи в Общността или които не се намират в трансгранично положение, както се определя в Регламент 859/2003, не са обхванати от това общностно законодателство. Въпросът дали имат или не право на социално-осигурително покритие в съответствие с националното законодателство, на което те са субекти, е единствено въпрос на засегнатата държава-членка/засегнатите държави-членки.

Освен това, материалният обхват на тези разпоредби се ограничава до социално-осигурителните схеми, установени от националното законодателство. Прилагат се изключения спрямо неустановените със закон допълнителни осигурителни схеми или спрямо специалните схеми за самостоятелно заети лица⁴² и спрямо колективните споразумения, освен ако подобни споразумения бъдат направени задължителни от националното законодателство. В морския и риболовния сектор често социално-осигурителното покритие е част от трудовия договор и се гарантира от международната частно-осигурителна схема. Работниците могат само да се позовават на разпоредбите на Регламент 1408/71, когато те са обхванати от законова осигуровка в съответствие с националното законодателство, чийто субект са те. Така те могат да бъдат изправени пред празноти в техните социално-осигурителни права. Такъв е случаят особено при придобиването на пенсионни права.

⁴¹ Виж член 13, параграф 2), буква в, и член 14, параграф 4), буква б, непроменени в новия Регламент 883/2004, който ще замени Регламент 1408/71.

⁴² В съответствие с Регламент 883/2004 специалните схеми за самостоятелно заети лица губят своя специален статус и също така ще бъдат обхванати от регламента, ако те станат задължителни съгласно националното законодателство.

Конвенцията за морски труд на МОТ от 2006 г. съдържа разпоредби относно минималното равнище на социално-осигурителна защита, която всяка членка в съответствие със своето национално право трябва да предостави на моряци, които обичайно пребивават на нейна територия. Според *Конвенцията за морски труд на МОТ от 2006 г.*, тази защита не трябва да бъде по-малко благоприятна, отколкото е тази, ползвана от работниците на брега, които пребивават на нейна територия. Подобни разпоредби се предвиждат в *Конвенцията за труд в риболова на МОТ от 2007 г.* След като влезнат в сила, те ще гарантират определено равнище на социално-осигурителна закрила за работниците в този сектор. Възможно е постигането на последващи придобивки чрез увеличаване на броя на международните споразумения с трети държави, които включват социални клаузи и клаузи за еднакво третиране.

6. РОЛЯ НА СОЦИАЛНИЯ ДИАЛОГ

Секторните комитети за морски транспорт и морски риболов редовно са разглеждали теми с оглед на подобряване на безопасността и благополучието на борда.

И двата комитета отдавна са поели ангажименти за осигуряване на достойни условия на труд в контекста на глобализация и съблюдаване на международните законодателни инструменти засягащи моряците. Европейските социални партньори вземат активно участие в МОТ и ММО, като по този начин допринасят за една по-силна европейска позиция и са силно ангажирани със следването и прилагането на релевантните международни инструменти.

В сектора на морския транспорт социалните партньори преговарят с оглед на постигане на европейско споразумение за транспониране на релевантните разпоредби на *Конвенцията за морски труд на МОТ от 2006 г.* Тези преговори бяха предприети след консултация на Комисията със социалните партньори в съответствие с член 138, параграф 2 от Договора, започнали през месец юни 2006 г. Ако бъде постигнато споразумение и това бъде поискано от социалните партньори, ще се предвиди предложение за директива въз основа на член 139 от Договора за ЕО. Освен това, също така може да се предвиди предложение за директива относно изпълнението на разпоредби по отношение на морските трудови стандарти на борда на кораби, плаващи под знамената на Общността и всички онези, които се влизат в пристанища в Общността. Подобен инструмент ще позволи едно унифицирано приложение на *Конвенцията за морски труд на МОТ от 2006 г.* от държавите-членки спрямо всички кораби, включително плаващите под знамето на трета държава след влизането в сила на *Конвенцията за морски труд на МОТ от 2006 г.*, съгласно принципа за не-благоприятното третиране по отношение на нератифициралите държави.

Интеграцията на международните стандарти в рамките на правото на ЕС би насърчило еднаквите условия. Затова Комисията отправя покана към социалните партньори в сектора на морския риболов да разгледат възможностите за съвместна инициатива за насърчаване на прилагането в рамките на ЕС на разпоредбите на скорошната *Конвенцията за труд в риболова на МОТ от 2007 г.*

7. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Комисията ще продължава да работи в посока на укрепване на международния регулативен режим, по-специално чрез насърчаване на ратификацията и изпълнението на международните стандарти и чрез международни споразумения с трети държави, включващи социални клаузи и клаузи за еднакво третиране.

Комисията също така се е ангажирала с подобряването на общностната правна рамка за работниците в моряшките професии. Анализът в настоящето съобщение посочва, че тяхното изключване от обхвата на някои директиви може да не е напълно оправдан, доколкото не може да се смята, че те допринасят за приложението на конкретни решения, които са в по-голяма степен адаптирани към конкретното положение на такива работници.

От особен интерес са правата за защита на морските работници в случай на несъстоятелност на техния работодател или при прехвърляне на предприятия, където следва да се насърчи един съгласуван подход, за да могат те да упражняват ефективно своите права както на национално равнище, така и в предприятия от общностен мащаб. Действащите изключения от обхвата на директивите относно информирането и консултирането също така заслужават преразглеждане.

Когато съществуват достатъчно силни основания, за да се запазят действащите изключения или дерогации, трябва да се разгледа дали конкретното законодателство на ЕС за сектора би било най-уместното решение, за да се гарантира на моряшките професии същото равнище на защита, от което се ползват други работници в съответствие с общата директива.

В този случай следва да се разгледат конкретните правни условия, които се прилагат в държавите-членки, за да се гарантира, че в моряшките професии се ползват адекватни равнища на защита, особено в случаите на условни изключения, които задължават държавите-членки да установят по-особена уредба или алтернативни гаранции, обезпечаващи еднакво равнище на защита.

Всякакви бъдещи предложения за преоценка на изключенията и/или дерогациите, приложими към морския сектор, биха могли да се разглеждат въз основа на цялостен анализ на влиянието им върху конкурентоспособността на общностната морска промишленост. Нещо повече, международните стандарти и взаимодействието им с общностните правила също ще бъдат вземани предвид.

В този контекст, от социалните партньори се иска да отговорят на следните въпроси:

1. Споделяте ли анализа на Комисията на обосновките за изключенията и дерогациите от трудовото законодателство на ЕС относно моряшките професии?
2. Следва ли премахването на изключенията, които вече не се оправдани, да доведе до включване на моряшките професии в общия обхват на приложение на съответните директиви? Какви трябва да се приоритетите за действие в тази връзка?
3. В случая на изключения, които Вие намирате за оправдани поради особеностите на сектора или поради други причини, гарантира ли се равностойно равнище на защита за моряшките професии чрез други средства? Смятате ли, че може да бъде гарантиран създаването на конкретна уредба в рамките на съответната директива или на конкретен правен инструмент на правото на ЕС за моряшките професии?
4. Какви средства според Вас са най-подходящи, за да се подобрят здравето и безопасността на борда, по-специално на малките риболовни съдове?
5. Като се отчита разделението на правните отговорности между Общността и държавите-членки по отношение на социалната сигурност, какви средства според Вас са най-подходящи, за да подобри защитата на социалната сигурност на работниците в моряшките професии?

Това съобщение съставлява първата фаза от консултацията, предвидена в член 138, параграф 2 от Договора. Ако след консултациите Комисията счете, че е уместно предприемане на действие на равнище на Общността, тя ще се консултира със социалните партньори относно всяко предложение, както е предвидено в член 138, параграф 3 от Договора.